

MỘT SỐ TIÊU CHÍ CỦA VĂN HÓA NHÀ TRƯỜNG TIỂU HỌC VIỆT NAM THEO QUAN ĐIỂM HIỆU QUẢ

ThS. LÊ THỊ NGỌC THÚY

Trung tâm Nghiên cứu Khoa học về Giáo dục học-Tâm lí học

Trong những năm gần đây, vấn đề văn hóa nhà trường ở Việt Nam đã được đề cập tới trong một số hội thảo và công trình nghiên cứu với nhiều cách tiếp cận khác nhau. Một trong những quan niệm được nhiều tác giả thừa nhận là: văn hóa nhà trường bao gồm các nguyên tắc, niềm tin, các giá trị được chia sẻ tạo nên “nét riêng” của nhà trường.

Văn hóa nhà trường có tác động rất lớn đối với hiệu quả trường học và bao trùm lên toàn bộ các hoạt động quản lí, giảng dạy và học tập trong nhà trường. Những tiêu chí của văn hóa nhà trường sẽ là cơ sở đánh giá sự phát triển của nhà trường và sẽ được bổ sung vào các tiêu chí trường tiểu học đạt chuẩn quốc gia. Chúng tôi đã tiến hành khảo sát tại 10 trường tiểu học ở 5 tỉnh: Hà Nội, Hải Dương, Tuyên Quang, Quảng Ngãi và Đắk Lắk với 300 khách thể bao gồm cán bộ quản lí giáo dục, hiệu trưởng và giáo viên. Kết quả cho thấy: sự hiểu biết về văn hóa nhà trường của các lực lượng tham gia giáo dục trong nhà trường còn rất nhiều hạn chế. Các trường phổ thông nói chung và các trường tiểu học nói riêng chưa xem việc nghiên cứu ứng dụng văn hóa nhà trường như một vấn đề cấp thiết, khoa học, chuẩn mực và phổ biến. Trước tình hình trên, chúng tôi xin đưa ra một bộ tiêu chí đánh giá văn hóa nhà trường tiểu học trong ba lĩnh vực: quản lí, giảng dạy và học tập nhằm góp phần hình thành nên một hướng tiếp cận mới trong quản lí nhà trường tiểu học Việt Nam.

1. Một số nguyên tắc xây dựng bộ tiêu chí văn hóa nhà trường tiểu học

- Tính đồng nhất giữa các tiêu chí văn hoá nhà trường tiểu học với các tiêu chí của nhà trường hiệu quả.

- Tính riêng biệt và tính chung nhất của văn hoá nhà trường thể hiện ở các trường.

- Tính phù hợp giữa tiêu chí của văn hóa nhà trường với bản sắc văn hóa của mỗi quốc gia, vùng miền và khu vực.

- Quán triệt đường lối lãnh đạo, chính sách và cơ chế quản lí của Đảng và Nhà nước.

- Đảm bảo tính thực tiễn và tính phát triển.

- Giữ gìn, phát huy các giá trị văn hóa dân tộc và hội nhập quốc tế.

- Thỏa mãn nhu cầu và phát huy tối đa các năng lực của mỗi cá nhân người học.

2. Quan điểm về bộ tiêu chí văn hóa nhà trường tiểu học hiệu quả

- Bộ tiêu chí văn hóa nhà trường tiểu học thể hiện nội dung của văn hóa nhà trường lành mạnh và hiệu quả của văn hóa nhà trường tiểu học;

- Bộ tiêu chí văn hóa nhà trường có nội dung đồng nhất với các tiêu chí của nhà trường tiểu học hiệu quả và trường tiểu học đạt chuẩn quốc gia;

- Bộ tiêu chí văn hóa nhà trường tiểu học có thể điều chỉnh phù hợp với điều kiện kinh tế, xã hội và mục tiêu giáo dục của nhà trường tiểu học Việt Nam ở từng giai đoạn và từng địa phương.

3. Mục đích xây dựng

- Bộ tiêu chí văn hóa nhà trường tiểu học giúp cho các nhà quản lí ở trường tiểu học có được một số thang đo để đánh giá thực trạng về văn hóa nhà trường.

- Là một trong các công cụ để đánh giá hệ thống các trường tiểu học đạt chuẩn quốc gia;

- Giúp cho các nhà quản lí giáo dục các cấp và đặc biệt là cấp trường nhận thức được ý nghĩa lớn lao của việc xây dựng văn hóa với sự phát triển của nhà trường;

- Giúp cho các nhà quản lí nhận thức được thực trạng tồn tại của văn hóa nhà trường để có

giải pháp điều chỉnh phát triển nhà trường cho phù hợp. Đồng thời, xây dựng các chính sách phát triển nhà trường đáp ứng được yêu cầu đổi mới giáo dục và đào tạo.

4. Các nhóm tiêu chí đánh giá văn hóa nhà trường tiểu học

Trên cơ sở những kết quả nghiên cứu về thực trạng quản lý văn hóa nhà trường theo quan điểm hiệu quả, chúng tôi đã đưa ra được bộ tiêu chí đánh giá văn hóa nhà trường gồm có 20 tiêu chí được thể hiện rõ trong 3 nhóm văn hóa: văn hóa quản lý, văn hóa giảng dạy và văn hóa học tập.

*** Nhóm tiêu chí về văn hóa quản lý:**

Tiêu chí 1: Lãnh đạo nhà trường biết quản lý chuyên môn và học thuật trong nhà trường một cách hiệu quả

Tiêu chí 2: Lãnh đạo nhà trường biết quản lý tốt các mối quan hệ trong nhà trường và cộng đồng xã hội.

Tiêu chí 3: Lãnh đạo nhà trường quản lý tốt các thông tin của nhà trường

Tiêu chí 4: Lãnh đạo nhà trường có phong cách lãnh đạo của một nhà giáo

Tiêu chí 5: Quản lý tốt môi trường sư phạm trong nhà trường

Tiêu chí 6: Người lãnh đạo có kỹ năng giao tiếp hiệu quả với cấp trên, với các đồng nghiệp cấp dưới và học sinh

Tiêu chí 7: Nâng cao trình độ học vấn và nghiệp vụ quản lý của hiệu trưởng đáp ứng được với điều kiện phát triển của xã hội

Tiêu chí 8: Lãnh đạo nhà trường biết xây dựng, kiểm soát các giá trị và giáo dục tốt kỹ năng sống cho các thành viên của nhà trường

Tiêu chí 9: Lãnh đạo nhà trường cần phải giúp cho các thành viên hình thành được năng lực văn hóa cần thiết để thích ứng và hòa nhập với môi trường đa văn hóa trong nhà trường

Tiêu chí 10: Lãnh đạo nhà trường chú trọng vào việc quản lý tốt các hoạt động có ý nghĩa truyền thống của nhà trường

*** Nhóm tiêu chí văn hóa giảng dạy:**

Tiêu chí 11: Giáo viên phải có tính chuyên nghiệp trong nghề nghiệp

Tiêu chí 12: Giáo viên có phong cách giảng dạy chuẩn mực cho giáo viên tiểu học

Tiêu chí 13: Giáo viên có khả năng vận dụng linh hoạt các phương pháp giảng dạy nhằm tăng hiệu quả và chất lượng giảng dạy

Tiêu chí 14: Giáo viên phải phát triển một số năng lực nghề nghiệp như: năng lực dạy học, năng lực về tìm hiểu học sinh, năng lực giáo dục, năng lực giao tiếp, năng lực hoạt động xã hội, năng lực tự học và tự nghiên cứu khoa học

Tiêu chí 15: Giáo viên phải có thái độ, tình cảm và đạo đức nghề nghiệp của một nhà giáo

*** Nhóm tiêu chí văn hóa học tập:**

Tiêu chí 16: Những mục tiêu học tập của HS phải phù hợp với tầm nhìn và sứ mệnh của nhà trường

Tiêu chí 17: HS tích cực chủ động vận dụng linh hoạt các phương pháp học tập để đạt kết quả cao

Tiêu chí 18: HS có tác phong học tập nghiêm túc, chủ động và sáng tạo

Tiêu chí 19: HS phải tự chủ trong việc lĩnh hội tri thức trong quá trình học tập

Tiêu chí 20: HS cần phải có kỹ năng giao tiếp tốt và trình bày rõ ràng về một vấn đề học thuật trước mọi người

Các tiêu chí được áp dụng như sau:

Tùy thuộc vào mỗi lĩnh vực văn hóa thể hiện trong các hoạt động của nhà trường sẽ có các nhóm tiêu chí khác nhau, mỗi tiêu chí gồm bốn chỉ số thực hiện (lập kế hoạch, tổ chức, chỉ đạo giám sát và kiểm tra đánh giá) và mỗi chỉ số thực hiện có ba mức độ đánh giá bằng cách cho thang điểm 0, 1 hoặc 2; và mỗi tiêu chí có thể được "thưởng" 2 điểm khi nhà trường thực hiện tiêu chí ở mức độ xuất sắc. Tổng điểm cho một tiêu chí tối đa là 10.

- Có một số các tiêu chí trong nhóm được nhân hệ số 2 vì đó là các tiêu chí trọng tâm tạo nên những tính chất đặc trưng, độc đáo và riêng biệt của văn hóa nhà trường để phân biệt giữa trường này với trường khác trong mỗi địa phương, mỗi quốc gia.

- Tổng số từ 300 đến 450 điểm là trường có văn hóa rất lành mạnh, hiệu quả
- Tổng số từ 160 đến 250 điểm là trường có văn hóa lành mạnh, hiệu quả
- Dưới 160 điểm thì nhà trường chưa có văn hóa lành mạnh, hiệu quả

5. Kết quả việc áp dụng bộ tiêu chí văn hóa nhà trường

Việc nghiên cứu, áp dụng thử bộ tiêu chí văn hóa nhà trường đã thu được một số kết quả như sau:

- Khẳng định sự phù hợp (lí luận và thực tiễn) của các tiêu chí đối với sự phát triển của các hoạt động giáo dục và dạy học trong nhà trường.
- Khẳng định tác dụng của bộ tiêu chí trong việc tự đánh giá để nhận biết văn hóa nhà trường tiểu học của mình đã theo hướng văn hóa hiệu quả, lành mạnh trong nhà trường hay chưa.
- Khẳng định vai trò chuẩn của các tiêu chí này trong việc giúp các nhà trường phấn đấu trở thành nhà trường hiệu quả, đạt chuẩn quốc gia.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Stephen Stolp, *Sự lãnh đạo đối với văn hoá nhà trường*, ERIC Digest 91. 06 /1994.
2. Schein, E. *Organizational culture and leadership*. San Francisco, Jossey-Bass. 1992.
3. *Quyết định số 32/2005 về việc Ban hành quy chế công nhận trường tiểu học đạt chuẩn quốc gia*, QĐ-BGD&ĐT ngày 24/10/05.
4. Luật Giáo dục (đã sửa đổi bổ sung), Quy định mới về giáo dục đào tạo và quản lí trường học, NXB Lao động, 1/7/2010.
5. Lê Thị Ngọc Thúy, *Thực trạng quản lí văn hóa nhà trường tiểu học Việt Nam*, Tạp chí Quản lí giáo dục, Số 21/2011.

SUMMARY

The article discusses criteria for school culture from the view of efficiency. In this the author presents: principles, views, purposes in design of and groups of efficient primary school culture indicators.

ĐÀO TẠO NHÂN LỰC...

(Tiếp theo trang 42)

nghề và doanh nghiệp với mô hình phù hợp.

Thực hiện được những nội dung nêu trên, việc quản lí đào tạo sẽ có hiệu quả hơn và các cơ sở dạy nghề trên cùng địa bàn có thể đáp ứng được nhu cầu về nhân lực kĩ thuật của các KCN trong vùng./.

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Chính phủ (2004), *Báo cáo về tình hình giáo dục*, Hà Nội.
2. *Định hướng xây dựng hệ thống thông tin quản lí Giáo dục kĩ thuật và dạy nghề*, Tài liệu hội thảo ngày 14/5/2002, Hà Nội.
3. Harbison, F., Myer, C.A. (1964), *Education, Manpower and economic Growth*, McGraw-Hill.
4. Nguyễn Văn Hữu – Nguyễn Hữu Dư (2003), *Phân tích thống kê và dự báo*, NXB Đại học Quốc gia Hà Nội.
5. Đỗ Mạnh Hùng (2005), *Một số vấn đề lí luận về dự báo giáo dục*, Báo cáo tổng kết đề tài, Viện Chiến lược và Chương trình Giáo dục, Hà Nội.
6. Nguyễn Lộc (2002) *Một số vấn đề phương pháp luận về chiến lược phát triển nguồn nhân lực*, Tuyển tập các công trình nghiên cứu và báo cáo khoa học của nhiều tác giả: Từ chiến lược phát triển giáo dục đến chính sách phát triển nguồn nhân lực, NXB Giáo dục, Hà Nội.
7. Quốc hội khóa XI (2005), *Luật Giáo dục*, NXB Chính trị Quốc gia, Hà Nội.

SUMMARY

Technical manpower is the condition for industrial zones. Therefore training technical manpower to meet the development needs of industrial zones in the focal economic regions is an urgent task of the training system in general and of the vocational training in particular.